

Όλη η συνέντευξη του Θάνου Κατσάμπα στον Θανάση Τσίτσα

Η παραίτηση σας τον περασμένο Απρίλιο έχει ένα άγνωστο παρασκήνιο...

Παραιτήθηκα στις 7 Απριλίου, μετά την αναχώρηση των κκ. Βαρουφάκη και Ρουμελιώτη από τη Ουάσιγκτον για τη διαβόητη επίσκεψη στο ΔΝΤ τη Κυριακή 5 Απριλίου και στο Υπουργείο Οικονομικών των ΗΠΑ την Δευτέρα 6 Απριλίου. Ο λόγος ήταν ο αποκλεισμός μου από τις διαβουλεύσεις και ειδικότερα από την συζήτηση με την Διευθύνουσα Σύμβουλο **Κριστίν Λαγκάρντ**, στην οποία έπρεπε να παρίσταμαι *ex officio*, αν όχι σαν θέμα κοινής λογικής

Ποια ήταν η εξήγηση που σας δόθηκε για τον αποκλεισμό σας;

Καμία, αν και είχα πάρει εντολή από τον πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα να διαπραγματευτώ εγώ με την κ. Λαγκάρντ το αίτημα περί παράτασης της αποπληρωμής της δόσης στις 9 Απριλίου, και γενικότερα τις μελλοντικές σχέσεις του Ταμείου με την Ελλάδα.

Αυτό ακούγεται για πρώτη φορά.

Είναι ένα άγνωστο παρασκήνιο, που αποτελεί και το τέλος της αρχής της πρώτης κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ στις σχέσεις της με την Ευρωζώνη και τις ΗΠΑ. Ήταν μυστικές διαβουλεύσεις με την κα Λαγκάρντ και τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη του ΔΝΤ που είχα κάνει κατ' εντολή του Πρωθυπουργού, το διήμερο 2-3 Απριλίου 2015.

Τι σας είχε ζητήσει ο κ. Τσίπρας;

Με τον Πρωθυπουργό είχα μια τηλεφωνική επικοινωνία 58 λεπτών, στην οποία μου ανέπτυξε τις θέσεις της Κυβέρνησης. Μου ζήτησε να μεταφέρω στην κα Λαγκάρντ την αδυναμία της

Ελλάδας να αποπληρώσει την δόση της 9^{ης} Απριλίου. Του απάντησα ότι αυτό θα ήταν λάθος και θα έστειλε λάθος μηνύματα. Τον αποθάρρυνα, αλλά επέμεινε, και έτσι είχα δύο διαδοχικές συναντήσεις με την κα Λαγκάρντ και ανώτατα διευθυντικά στελέχη, για να καταλήξω σε μία υπεύθυνη στρατηγική, που θα πρότεινα στην Κυβέρνηση. Προσπάθησα να πείσω τον πρωθυπουργό ότι τουλάχιστον στην επιστολή που θα της έστειλε να μην το διατυπώσει γραπτώς ώστε να έχουμε περιθώρια να ζυγίσουμε αντιδράσεις και να καθορίσουμε τις κινήσεις μας».

Το έπραξε;

Όχι, γιατί υποθέτω το είχε ήδη αποφασίσει...

Όταν συναντηθήκατε με την κα Λαγκάρντ και της μεταβιβάσατε την επιστολή, πως αντέδρασε ;

Η Λαγκάρντ «άκουγε». Ήταν ουδέτερη και δεν πήρε θέση. Κάλεσε μια ειδική συνάντηση, παρουσία ανώτατων στελεχών, το απόγευμα της ίδιας ημέρας. Την παρακάλεσα να αποτρέψουμε πάση θυσία οποιαδήποτε διαρροή, ώστε να μην δημοσιοποιηθεί η επιστολή Τσίπρα. Συμφώνησε σ' αυτό το σημείο, αλλά ταυτόχρονα επεσήμανε ότι δεν μπορεί να αφήσει αναπάντητη επιστολή Πρωθυπουργού, που διατυπώνει συγκεκριμένα αιτήματα.

Και αντί να προχωρήσει αυτή η διαπραγμάτευση, υποθέτω ό,τι κάτι μεσολάβησε και ξαφνικά ακολούθησε η επίσκεψη Βαρουφάκη-Ρουμελιώτη (σημ: πρώην εκπρόσωπος της Ελλάδας στο ΔΝΤ), ανήμερα του Πάσχα των Καθολικών.

Ακριβώς. Και σας διαβεβαιώνω ότι η επίσκεψη Βαρουφάκη-Ρουμελιώτη όχι μόνον δεν είχε τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, αλλά οδήγησε το ΔΝΤ, την Ευρωζώνη και τις ΗΠΑ στο συμπέρασμα ότι η διαπραγματευτική ομάδα της τότε Κυβέρνησης ήταν αμαθής, απροετοίμαστη και αναξιόπιστη. Το διήμερο 5-6 Απριλίου θεωρώ ότι ήταν η πιο κρίσιμη καμπή της πρώτης Κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, τότε που οι εταίροι συναποφάσισαν ότι η Ελληνική Κυβέρνηση δεν ήταν διατεθειμένη να διαπραγματευθεί «καλή τη πίστη». Ο χειρισμός της υπόθεσης και η σύνθεση της αποστολής δημιούργησε την πεποίθηση ότι η κυβέρνηση δεν διαπραγματευόταν υπεύθυνα. Μετά τρεις εβδομάδες, και αφού είχε προηγηθεί και δεύτερη επίσκεψη του κ. Βαρουφάκη στη Ουάσιγκτον για την Εαρινή Σύνοδο του ΔΝΤ, με παρόμοια τακτική, έλαβε χώρα το διαβόητο Eurogroup της 24ης Απριλίου, που ήταν η αρχή του τέλους του κ. Βαρουφάκη σαν Υπουργού Οικονομικών.

Η παρουσία του κ. Ρουμελιώτη έπαιξε ρόλο;

Επηρέασε αρνητικά, δεδομένου ότι ο κ. Ρουμελιώτης ήταν ύποπτος από το ΔΝΤ για διαρροή πρακτικών του Εκτελεστικού Συμβουλίου, ένα από τα «θανάσιμα αμαρτήματα» Εκτελεστικών Διευθυντών.

Παρά το γεγονός ότι είχατε υποβάλλει τη παραίτησή σας από τον Απρίλιο, στις αρχές Μαΐου, με ενέργειες σας, σώσατε την Ελλάδα από αδυναμία πληρωμής μιας δόσης του ΔΝΤ, μέσω ενός ειδικού λογαριασμού στο ΔΝΤ, που ανακαλύψατε εσείς.

Δεν ανακάλυψα εγώ τον λογαριασμό. Ο λογαριασμός υπήρχε και τον γνώριζα, αλλά δεν ήμουν βέβαιος αν η Κυβέρνηση ενδιαφερόταν να τον χρησιμοποιήσει. Πρώτα μου ζήτησε να διευκρινίσω την υπόθεση ο διοικητής της ΤτΕ, κ. Στουρνάρας και κατόπιν πήρα το «πράσινο φως» από τον τότε Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών κ. Μάρδα. Με μια «ιλιγγιώδη» ανταλλαγή e-mails ανάμεσα στη ΤτΕ, το Υπουργείο, στελέχη του ΔΝΤ και εμένα, το Σαββατοκύριακο της 10ης Μαΐου, κατορθώσαμε να αποσοβήσουμε την αδυναμία πληρωμής σε 48 ώρες. Το ότι είχα υποβάλει τη παραίτησή μου ήταν άσχετο. Μέχρι τις 6 το απόγευμα της 2ας Ιουλίου, οπότε κατέβηκα για τελευταία φορά τα σκαλιά του ΔΝΤ, εξυπηρετούσα τα συμφέροντα της χώρας κατά συνείδηση.

Συνεργαστήκατε με τρεις διαφορετικές κυβερνήσεις και τρεις διαφορετικούς Υπουργούς Οικονομικών. Πότε χάθηκε η ευκαιρία να βγει η Ελλάδα από την κρίση;

Πιστεύω ότι η αποπομπή του κ. Θεοχάρη από το ΣΔΟΕ και η αποχώρηση του κ. Στουρνάρα τον Ιούνιο του '14 από το Υπουργείο Οικονομικών ήταν δύο δυσάρεστες εξελίξεις, οι οποίες πάντως δεν ήταν μεμονωμένα γεγονότα. Ήταν ενσυνείδητη απόφαση της Κυβέρνησης Σαμαρά να αρχίσει να πλειοδοτεί σε λαϊκισμό έναντι της τότε αντιπολίτευσης, μετά την εκλογική νίκη της τελευταίας στις Ευρωεκλογές του Μαΐου 2014. Με την αξιοπιστία που είχε αποκτήσει

έναντι των διεθνών δανειστών, νομίζω ότι ο κ. Στουρνάρας θα μπορούσε να εξακολουθεί να εκπροσωπεί τη χώρα με αποτελεσματικότητα για μεγαλύτερο διάστημα. Αυτό, βέβαια, με τη προϋπόθεση ότι θα είχε κατορθώσει να μεταπείσει τον κ. Σαμαρά να επανέλθει η κυβέρνηση στη συστηματική εφαρμογή των μεγάλων μεταρρυθμίσεων.

Εν πάση περιπτώσει, και ο κ. Χαρδούβελης έκανε αξιόπιστη δουλειά, αν και χρειαζόταν λίγο ακόμη διάστημα για να εξοικειωθεί με τις διαδικασίες των διεθνών οργανισμών. Η τελευταία ευκαιρία χάθηκε το Δεκέμβριο του 2014, όταν η ελληνική οικονομία είχε κατορθώσει να επιτύχει ένα θετικό αριθμό ανόδου μετά από 6 χρόνια ύφεσης. Οι προοπτικές τότε ήταν να εξακολουθήσει η ανοδική πορεία, με αυξανόμενους ρυθμούς, τα επόμενα δυο χρόνια. Ατυχώς, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, με την αλλοπρόσαλλη πολιτική της, επανέφερε την οικονομία σε ύφεση το 2015 που υπολογίζω ότι θα εξακολουθήσει τουλάχιστον και το 2016.

Θα σας ζητούσα να χαρακτηρίσετε τα πρόσωπα που έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στις εξελίξεις κατά περιόδους.

Λουκάς Παπαδήμος; Το κατάλληλο πρόσωπο την κατάλληλη χρονική στιγμή.

Γιάννης Στουρνάρας; Το κατάλληλο πρόσωπο τη κατάλληλη χρονική στιγμή, με θητεία που διακόπηκε την ακατάλληλη χρονική στιγμή. Μάθαινε γρήγορα και άκουγε. Ευφυής και ευέλικτος.

Αντώνης Σαμαράς; Το κατάλληλο πρόσωπο στην ακατάλληλη χρονική στιγμή. Είχε εξαιρετικό οικονομικό επιτελείο, αλλά φοβάμαι ότι παρασύρθηκε από τους πολιτικούς του συμβούλους μετά τη νίκη του ΣΥΡΙΖΑ στις Ευρωεκλογές.

Ευάγγελος Βενιζέλος; Ακατάλληλο πρόσωπο σε μια κρίσιμη περίοδο για εμπέδωση της αξιοπιστίας της χώρας. Χαράμισε τις διαπραγματευτικές του ικανότητες και ρητορική του δεινότητα με επιμονή για «πολιτικές λύσεις» που υπέσκαψαν την φερεγγυότητά του.

Γκίκας Χαρδούβελης; Καλός οικονομολόγος, βαθυστόχαστος, αλλά χρειαζόταν περισσότερη εμπειρία και γνώσεις των κανόνων των διεθνών οργανισμών. Στην θητεία του χάθηκε η ευκαιρία, χωρίς να φταίει αποκλειστικά ο ίδιος.

Αλέξης Τσίπρας; Η γνωριμία μου με τον Πρωθυπουργό ήταν περιορισμένη. Η εντύπωση που αποκόμισα είναι ότι ήταν ευφυής, αλλά άπειρος πολιτικός σε διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Έπεσε θύμα ημιμαθών συμβούλων, συμπεριλαμβανομένων και μελών του Υπουργικού Συμβουλίου. Όλα κατέρρευσαν με την επιμονή του να διατηρήσει τόσο καιρό στην θέση του τον κ. Βαρουφάκη, ενώ γνώριζε τουλάχιστον από τον Μάρτιο ότι δεν τον παίρνουν στα σοβαρά στο ΔΝΤ και στην Αμερικανική Κυβέρνηση.

Γιάνης Βαρουφάκης; Εντελώς ακατάλληλος για το ρόλο που του ανέθεσε ο κ. Τσίπρας. Ανταγωνιστικός, υπερφίαλος, και υποστηρικτής πολιτικών, τακτικών και προσώπων που είχαν το αντίθετο αποτέλεσμα από εκείνο που επεδίωκε. Υποστήριζε θέσεις που παραβίαζαν μαθηματικές ταυτότητες, δηλαδή Οικονομικούς Νόμους, όπως μου είχαν επισημάνει στελέχη του ΔΝΤ, ενώ δεν έδειχνε κανένα ενδιαφέρον για νούμερα και ό,τι άλλο θεωρούσε «λεπτομέρειες».

Η επιλογή του, να σας διαδεχθεί η Έλενα Παναρίτη; Δεν γνωρίζω ποιά ήταν τα κριτήριά του, αλλά τα ονόματα τόσο της κυρίας Παναρίτη όσο και του συμβούλου του κ. Τζέιμς Γκάλμπρειθ, που πρότεινε μετά το φιάσκο της πρώτης, είχαν προκαλέσει αίσθηση στο ΔΝΤ. Πάντως το ΔΝΤ είχε εγκρίνει την κα Παναρίτη αλλά, όπως γνωρίζετε, ο διορισμός της τελικά ματαιώθηκε από την ίδια την Κυβέρνηση.

Ούτε το όνομα του κ. Γκαλμπρειθ είχε γίνει γνωστό.

Η πρόταση για τον κ. Γκάμπριελ δεν ήταν νομικά ασυμβίβαστη με το καταστατικό του ΔΝΤ, αλλά οπωσδήποτε θεωρήθηκε τουλάχιστον ανορθόδοξη. Τελικά η επιλογή του κ. Βαρουφάκη χαρακτηρίστηκε επιπόλαιη για τις απαιτήσεις της συγκεκριμένης θέσης και την αναίρεσε ο ίδιος.

Η κυβέρνηση ζητούσε μέχρι πρότινος την αποχώρηση του ΔΝΤ., επικαλούμενη διάφορους λόγους - και κυρίως γιατί επιμένει σε σκληρές θέσεις στα εργασιακά και ασφαλιστικά - και για το γεγονός ότι οι θέσεις του απέχουν από την ευρωπαϊκή κουλτούρα και το κοινωνικό κράτος.

Εάν πράγματι μέλη της κυβέρνησης ερμηνεύουν τη τοποθέτηση του ΔΝΤ με κοινωνικά κριτήρια, τότε σημαίνει ότι μετά πεντέμισι χρόνια οικονομικής επιτήρησης που συνοδεύτηκε από το μεγαλύτερο δάνειο στην 70ετή ιστορία του ΔΝΤ και τα τεράστια (και εξ ορισμού μεγαλύτερα, γιατί δόθηκαν στην Ελλάδα για πρώτη φορά) δάνεια της Ευρωζώνης, δεν έχουν ακόμη αντιληφθεί πού είχε φθάσει η Ελλάδα το 2009, γιατί έφθασε σ' αυτό το σημείο, και ποια θα είναι η τροχιά για επάνοδο σε βιώσιμη ανάπτυξη. Κοντολογίς, στερούνται στοιχειωδών γνώσεων οικονομικών. Αυτά που ζητάει το ΔΝΤ είναι απόρροια απλής αριθμητικής που προκύπτει από τη διαθέσιμη χρηματοδότηση του ελληνικού προϋπολογισμού. Αν υπήρχαν περισσότερα χρήματα (λχ. αν η Ευρώπη μέσω του ΕΜΣ είχε εγκρίνει 106 αντί 86 δις τον περασμένο Αύγουστο), το ΔΝΤ δεν θα είχε κανέναν ιδεολογικό ενδοιασμό να μειωθούν οι συντάξεις λιγότερο απ' ό,τι απαιτεί η υπάρχουσα χρηματοδότηση. Αλλά τότε θα τίθετο το εύλογο ερώτημα: αν Κυβέρνηση είχε στη διάθεσή της 20 δις περισσότερα, ποια θα ήταν η

αποτελεσματικότερη δαπάνη αυτών των χρημάτων, ώστε να επιταχυνθεί η επάνοδος σε βιώσιμη ανάπτυξη; Αυτό είναι το ζητούμενο.

Κατσάμπας: “Σχιζοφρενική” η αντιμετώπιση του ΔΝΤ από την παρούσα Κυβέρνηση

Δεδομένης της «σχιζοφρενικής» αντιμετώπισης του ΔΝΤ από την παρούσα Κυβέρνηση, προσωπικά πιστεύω ότι οριστική έξοδος του Ταμείου από το Τρίτο Μνημόνιο θα ήταν η καλύτερη λύση ώστε να αντιληφθούν οι ιθύνοντες τους περιορισμούς μιας ορθολογικής μακροοικονομικής διαχείρισης με συνυπεύθυνους τους Ευρωπαίους εταίρους. Αυτό τελικά απορρίφθηκε απ’ όλες τις πλευρές στα μέσα του Γενάρη, αλλά είναι βέβαιο ότι οποιαδήποτε μελλοντική συμμετοχή του ΔΝΤ θα συνοδεύεται από πολύ περιορισμένους πόρους”.

Που απέτυχε το πρόγραμμα του ΔΝΤ;

Το πρόγραμμα απέτυχε στο τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Ένα πρόγραμμα προσαρμογής έχει δυο πλευρές, όπως και κάθε οικονομική σχέση. Για να επανέλθει μακροοικονομική ισορροπία χρειάζεται, πρώτον, να περιοριστεί η ζήτηση και, δεύτερον, να αυξηθεί η προσφορά. Επίτευξη του δευτέρου στόχου είναι απαραίτητο στοιχείο αφενός για να μη πέσει όλο το βάρος της προσαρμογής στο περιορισμό των εισοδημάτων και αφετέρου για ανάκτηση της χαμένης ανταγωνιστικότητας. Αλλά η αύξηση της προσφοράς απαιτούσε ριζικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα διόρθωναν τις μακροχρόνιες δυσκαμψίες του συστήματος

και θα εξανέμιζαν τις παθογένειες της ελληνικής οικονομίας. Αυτές οι προσδοκίες πραγματοποιήθηκαν σε πολύ μικρό βαθμό. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα, το πρόγραμμα απέτυχε στον τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και, όπως έχω υποστηρίξει δημόσια, όχι μόνο λόγω της ολιγωρίας των κυβερνήσεων, αλλά και λόγω της υπερεκτίμησης των ικανοτήτων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης από τους διεθνείς οργανισμούς. Όταν οι τελευταίοι συνειδητοποίησαν την πρωτόγονη κατάσταση των ελληνικών δημοσίων υπηρεσιών, άρχισαν να παρέχουν μαζική τεχνική βοήθεια, αλλά χωρίς παράλληλη μείωση των στόχων ή τουλάχιστον την επανεξέταση των προτεραιοτήτων. Σ' αυτό τον τομέα, η ευθύνη βαρύνει απόλυτα τους διεθνείς οργανισμούς.

Τι δεν ήθελαν να καταλάβουν ή δεν ήθελαν να πράξουν για ψηφοθηρικούς λόγους οι ελληνικές κυβερνήσεις τα τελευταία χρόνια στην εφαρμογή του προγράμματος.

Αυτό είναι ένα από τα από ενδιαφέροντα ερωτήματα. Μετά από 5,5 χρόνια το συμπέρασμα μου είναι ότι τελικά δεν επρόκειτο για «πολιτικό κόστος». Ήταν θέμα άγνοιας και απειρίας. Αμφιβάλλω εάν, από όλους τους σημαντικούς decision makers των τελευταίων έξι ετών, υπήρχαν πάνω από 5-6 άτομα που γνώριζαν εκ των προτέρων ή συνειδητοποίησαν σύντομα, μετά την εμφάνιση της κρίσης, την έννοια ενός προγράμματος προσαρμογής και, κυρίως, την κυριαρχική σημασία που έχουν οι χρηματοδοτικοί περιορισμοί στην κατάρτιση και εκτέλεση τέτοιων προγραμμάτων. Αυτά που μαθαίνουν οι οικονομολόγοι στις σπουδές τους - και για να είμαι ακριβέστερος, το Κεϊνσιανό υπόδειγμα - δεν είναι εφαρμόσιμα στις πραγματικές οικονομίες.

Η πρωτόλεια ανάλυση είναι ότι το Κείνσιανό υπόδειγμα υποθέτει: α) πλήρως ελαστική συνάρτηση προσφοράς και β) κανένα χρηματοδοτικό περιορισμό. Αυτές οι δυο υποθέσεις δεν ίσχυαν στην Ελλάδα του 2010 και δεν ισχύουν στην Ελλάδα του 2016. Μου είναι αδιανόητο ότι οι κυβερνήσεις ενσυνείδητα και συστηματικά έκαναν αναλύσεις και έδιναν υποσχέσεις που ήταν σαφώς αβάσιμες και παράλογες, μόνον για λόγους πολιτικού κόστους. Φοβάμαι ότι τα αίτια είναι βαθύτερα και πιο δυσάρεστα: οι Έλληνες πολιτικοί παραβίαζαν στοιχειώδεις μακροοικονομικές ταυτότητες. γιατί δεν είχαν πλήρως κατανοήσει τις αρχές του λεγόμενου Χρηματοπιστωτικού Προγραμματισμού, που είναι η βάση όλων των προγραμμάτων μακροοικονομικής διαχείρισης.

Συνετέλεσαν τα μνημόνια στην κατάρρευση των μύθων με τους οποίους είχε βολευτεί η ελληνική κοινωνία;

Δυστυχώς όχι, για έναν θλιβερό λόγο: ότι οι τρεις πρώτες κυβερνήσεις Παπανδρέου, Παπαδήμου και Σαμαρά δεν έδωσαν σημασία στην επικοινωνιακή τους πολιτική και δεν εξήγησαν στον ελληνικό λαό τους λόγους για τους οποίους τα προγράμματα προσαρμογής ήταν απαραίτητα για την ανάκτηση της χαμένης ανταγωνιστικότητας και τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής οικονομίας. Παρέλειψαν, επίσης, να επισημάνουν μία αλήθεια θεμελιώδους σημασίας: ότι τα Μνημόνια, και τα τεράστια δάνεια που τα συνόδευαν, έκαναν τη λιτότητα *ηπιότερη* - και όχι σκληρότερη - απ' ό,τι θα είχε αναγκαστεί να υποστεί η ελληνική κοινωνία αν η Ελλάδα είχε αφεθεί στη τύχη της το Μάιο του 2010. Ότι τα Μνημόνια έφεραν τη κρίση, και ότι η λιτότητα ήταν χειρότερη λόγω των Μνημονίων, είναι δυο μύθοι που πρέπει να εξαλειφθούν από τη συνείδηση του ελληνικού λαού.

7 Φεβρουαρίου 2016